

Barbara Czarniawska (1998): **A Narrative Approach to Organization Studies**. Qualitative Research Methods Series 43, Sage University Paper, Sage; Thousand Oaks, London, New Delhi.

Anmeldt af *Hanne Warming*, Sociolog og ph.d-stipendiat, Roskilde Universitetscenter

Indledning

Mens kvalitative metoder bredt betragtet er ved at være rimeligt velkonstitueret inden for det organisationssociologiske felt, så står den narrative tilgang stadig som en lidt eksotisk fremmed uden for døren og banker forsigtigt på. Få steder har man åbnet døren og inviteret den fremmede indenfor, men den dominerende attitude har været undvigelse, afvisning og til tider endog latterliggørelse. Barbara Czarniawskas *A Narrative Approach to Organization Studies* indskrives sig i denne situation, hvor Czarniawska selv kan betragtes som kulturformidleren, der godt integreret i begge kulturer, med dette skrift søger at hjælpe den fremmede indenfor i varmen.

Præsentation

Første kapitel indledes med en introduktion til narrativet. Narrativet præsenteres som en beskrivelse af en tilstand - en handling/hændelse - en ny tilstand, samt et plot, der binder dem sammen til et meningsfuldt hele. Og det tematiseres, at såvel narrativets status af "fact or fiction?" og dets pointe ikke kan afgøres absolut ud fra et forhold til en af den fortløbende meningsdannelse uafhængig virkelighed, men tværtimod forhandles i situationen. Introduktionen følges op af en tretrins-argumentation for den narrative tilgang. Første trin fokuserer på forholdet mellem handlen og intentioner ud fra et weberiansk perspektiv. Andet trin dekonstruerer den stringente skillelinie mellem litteratur og videnskab til at være et spørgsmål om fremstillingsform snarere end virkelighedsrelation. Czarniawska beklager i den forbindelse, at denne skillelinie har ført til ignorering af narrativers læringsmæssige potentiale inden for videnskaben. Sidste trin fokuserer på det sociale processuelle, kontekstuelle og komplekse karakter. Herved slås myten om socialvidenskabelig progression ihjel. Af ligets aske opstår som Fulg Phönix narrativet med dets kontekstuelle forankring, sensitivitet for kompleksitet og fokusering på sensemaking, der ifølge Czarniawska gør det brugbart som guide for det sociale fortløbende proces.

Kapitel 2 adresserer spørgsmålet om, hvorvidt den narrative tilgang har sin egen metode. Det har den ikke, siger Czarniawska. En vifte af metoder kan tages i anvendelse. Inden for denne vifte gør hun sig til talsmand for feltarbejdet, fordi "*it is in the field that one can study the actual production of narratives*" (p. 20), og fordi det giver mulighed for selv at få lov at vælge mellem de mange narrativer, der produceres i feltet. Begrundelsen skal ikke fortolkes empiricistisk, men snarere etisk som et ønske om at give voice til de mennesker, forskningen omhandler, understreges det. Inden for feltarbejdet fremhæves deltagerobservation som den ideelt set privilligerede tilgang. Imidlertid er deltagerobservation via dets krav om længerevarende deltagende tilstedeværelse, hvor forskerrollen er usynlig, mere et ideal end en reel mulighed - ikke mindst inden for organisationsstudiet, indvendes det. I stedet foreslås *observerende deltagelse*, der af Czarniawska forklares som en variation af etnografisk interview i Spradley's forstand (1979) eller narrative interview. Disse giver ikke en direkte adgang til virkeligheden, men det er heller ikke hensigten: "*Braved by a constructivist reflection, I know that no such thing is possible and it*

does not worry me much. I do interviews to elicit standard accounts with nonstandard ones (novel readings) and to use the gap between the two source of knowledge" (p. 30).

I kapitel 3 tages der fat på problemet omkring at få adgang til feltet ud fra perspektivet om, at dette ikke primært handler om indledningen af feltarbejdet - men derimod må anskues som en kontinuerlig proces gennem hele feltarbejdet. Et vilkår, der skærpes inden for organisationsstudier, hvor objektet er "action nets" fremfor "communities. I den fortløbende adgangsproces er det primært forskerens personlighed, sekundært forskningsprojektet som sådan, der er til vurdering. Subjektivt kan dette opleves dybt belastende, hvilket imidlertid er tabuiseret i forskningsverdenen, fordi det stiller spørgsmålstegn ved forestillingen om forskeren som en "helstøbt" og af feltet uafhængig person. Til sidst argumenteres for ønskværdigheden af lighed snarere end forskellighed mellem forsker og objekt. Lighed mellem forsker og objekt kan være med til at bane vejen for adgang til feltet – om end ikke utvetydigt, siges det. Samtidig mindskes faren for at "exotigøre" objektet. Ligeledes udfordrer ligheden forestillingen om forskerens privilegerede adgang til indsigt i feltet, hvorved vejen for en narrativ approach snarere end en "vi ved bedre" approach banes.

Kapitel 4 fokuserer på forskellige måder at bruge referencer på – ud fra perspektiverne: Copyright, som den historisk forankrede sociale konstruktion af reference-institutionen, og referencer som historiefortæller. På den baggrund opstilles retningslinier for gode og dårlige måder at bruge referencer på.

Kapitel 5 retter sig mod analyse og formidling. Med afsæt i det, som allerede blev proklameret i første kapitel, at sandheden forhandles mellem forfatter og læser "*by which the author tries to get the upper hand but the reader gets the last word*" (p. 6) forkastes såvel positivistiske kvalitetskrav til forskningen som alternative bud. I stedet bliver der tale om pragmatiske iscenesættelseskriterier, hvor validitet transformeres til "*an argumentative discipline comparable to the juridical procedure of legal interpretation*" (s. 69). Kvalitet bliver derved et spørgsmål om pragmatisk "usefulness" (if it works) samt om æstetik (if it touches me). Førstnævnte repræsenterer den konforme dimension af et forskningsprojekt; sidstnævnte den fornyende. Ethvert forskningsprojekt må i forskellig grad have begge dimensioner i sig, argumenterer Czarniawska: "*I argue for a conscious and reflective creation of a specific genre that recognizes its tradition without being paralyzed by it, that seeks inspiration in other genres without imitating them, and that derives confidence from the importance of its topic and from its own growing skills.*" (s. 75). I forlængelse heraf følger, at man ikke kan undvige det immanente krav i den videnskabelige fremstillingsform om realisme - men det behøver ikke at være naiv realisme, siger Czarniawska. Den ikke naive realisme kan f.eks. komme til udtryk ved ikke at søge at løse paradokser, men i stedet at oparbejder paradokset og ironi samt gennem detaljerighed (mikro-realisme) og ved at give stemmer til flere. Kapitlet og bogen opsummeres med et slag for den narrative tilgang, som privilegeret med hensyn til en refleksiv videnskabelig praksis.

I bogens indledning skriver Czarniawska, at den er skrevet med henblik på specialestuderende inden for "social sciences", der praktiserer feltarbejde, og som har svært ved at beskrive deres

metode, fordi de ikke ved, hvorfor de valgte den. Med den målgruppe, kan bogen siges til dels at have ramt plet. Den giver adskillige gode grunde til at vælge feltarbejdet og den narrative approach, og den tager også mange relevante metodiske problemstillinger vedrørende feltarbejdet såvel som skrivningen af en videnskabelig rapport op. Men den er *ikke* en kogebog, ved hjælp af hvilken de studerende skridt for skridt kan lade sig guide gennem feltarbejdet ud fra en narrativ approach. Til gengæld er bogen karakteriseret ved at rette søgelyset mod problemstillinger, der ellers har lidt en hensygnende tilstand i opmærksomhedens udkant, samt ved at tilføje usædvanlige perspektiver på de mere gennemtærskede problemstillinger. Blandt flere mulige kan tematiseringen af kvalitetskrav til forskningen, af adgangen til feltet som en fortløbende proces samt af referencer som henholdsvis gode og dårlige historiefortællere fremhæves. Disse diskussioner gør bogen interessant og inspirerende langt ud over den formulerede målgruppe. Endelig skal bogens levende fremstillingsform understøttet af mange velvalgte eksempler fremhæves - ikke mindst fordi den dermed fungerer som illustration af sin egen pointe om den narrative approachs mange potentialer.

Referencer

- Ricoeur, Paul (1981): "The model of the text: Meaningful action considered as text", *Hermeneutics and the human sciences* edited and translated by John B. Thompson, Cambridge, UK: Cambridge University Press; p. 197 - 221
- Spradley, James p. (1979): *The ethnographic interview*. New York: Holdt, Rinehart & Winston.

Czarniawska citerer her Ricoeur (1981)